

Handvatten in het omgaan met Kinderen van
Ouders met Psychische Problemen en/of
Afhankelijkheidsproblematiek
(KOPP/KOAP)

Workshop
Regionaal netwerk Jeugdhulp
Waas en Dender
Donderdag 13 februari 2020
Dendermonde

Tineke Bettens - Ben Kwanten
KOPP-werking regio Waas & Dender
CGG Waas & Dender
Sint-Niklaas

Waarom focus op KOPP/KOAP?

- Vaststelling: grote groep van volwassenen met psychiatrische problemen groeiden op bij een ouder met psychische/verslavingsproblematiek
- Kinderen werden vaak niet opgemerkt, over het hoofd gezien
- Terwijl: ze vormen **een risicogroep** om zelf problemen te ontwikkelen, net omwille van de problematiek van de ouder (1 op 3-regel)

Uitgangspunt

- Als ouder psychische/psychiatrische problemen heeft:
  - impact op het kind
  - maar ook ... impact op de ouder
  - en ... impact op de partner/directe omgeving
- Belang:
  - aandacht voor de ouderrol
  - zo aandacht voor het kind
  - voorkomen dat kind zelf problemen ontwikkelt

Doelstelling KOPP

- **Vroegdetectie - preventie!**
- Problemen bij kinderen voorkomen/vroegtijdig opsporen door:
  - risicofactoren verminderen
  - beschermende factoren installeren/versterken
  - communicatie rond ziektebeeld ouder bevorderen (met kind en ouder)

**Video
Kathleen
Reportage Canvas**

Film Still Face

<https://www.youtube.com/watch?v=Btg9PiT0sZg>

Getuigenis Soetkin

https://www.youtube.com/watch?v=YHK_R-Ts9k0&feature=share

Focus kind én ouder

- (Preventief) werken rond KOPP = werken met kinderen én volwassenen (ouders)
- Elke hulpverleningssetting geeft kansen/mogelijkheden om te werken rond KOPPthematiek! (0e, 1e, 2e en 3e lijn) en zo steunend te zijn voor kind èn ouder

Invloed op kind

Schuld en schaamte

Het gevoel alleen te staan

Machteloosheid

Doorzettingsvermogen

Verdriet

Onbegrip

Verantwoordelijkheid

Zelfstandigheid

Zich anders voelen

Loyaliteit naar ouders

Zorgzaam

Geduldig

Geheimhouding

Parentificatie

Invloed op ouder

Gevoel gezin in de steek
te laten

Schaamte

Schuld

Nood aan begrip

Verdriet

Gevoel van falen

Zich anders voelen

Angst voor etiket
– Angst voor
reacties anderen

Geheimhouding

Parentificatie en KOPP

- Het gevende kind:
  - vertrouweling, steunpilaar
  - trooster
  - verpleger, therapeut
  - huishouder, helper
  - opvoeder/oppas voor siblings
  - bemiddelaar, beslisser, scheidsrechter, zalver
  - contactpersoon tussen gezin en buitenwereld
  - geheimhouder, toedekker, zwijger
  - ...

Parentificatie bij KOPP

- Jongen van 12j: “Als ik ziek ben voel ik me altijd schuldig want dan moet mijn mama voor me zorgen en dat is soms teveel voor haar”
- Jongen van 15j: “Als mama niets meer zegt (in zz gekeerd) zeg ik haar dat ze moet rusten en neem ik haar werk uit handen”
- Meisje van 17j: trachten via sms papa te overtuigen om geen zelfmoord te plegen
- Meisje van 16j: durft niet uitgaan omdat papa met alcoholverslaving dan alleen thuis zit en zou drinken

Benadering van het kind

- Kind aanmoedigen om vragen/gevoelens mbt de ouder te uiten
  - Vaak weerstand tgv. loyaliteit
- Gevoelens normaliseren
- Respect houden in het praten over de ouder
- Samen met kind informatie opzoeken rond ziektebeeld ouder
- Behoeden voor onrealistische verwachtingen

Benadering van het kind

- Meerzijdig partijdig: erkenning voor onrecht/kwaadheid bij het kind ... èn ... het ontschuldigen van de ouder
- Kind aanmoedigen om genoeg kind te zijn – recht op eigen leven
- Samen met kind (en de ouder) op zoek gaan naar vertrouwenspersoon
- Toegankelijk maken van concrete werkmiddelen: websites, boeken, brochures, film, ... (zie verder)

Benadering van de ouder

- Uitgangspunt 1: elke ouder wil het beste voor zijn/haar kind!
- Uitgangspunt 2: samen zorg dragen voor het kind
- Belangrijk om thema ouderschap te bespreken
  - Vaak weerstand bij de ouder én de hulpverlener
- Samen inschatten hoe het met de kinderen gaat

Benadering van de ouder

- Ouder stimuleren om info te geven over eigen ziektebeeld aan kind
- Ouder stimuleren om kind te laten omringen door netwerk (vrienden, familie, buren, school, ...). Samen zoeken naar steunfiguren
- Ouder stimuleren om positieve dingen bij kind te benoemen
- Samen met ouder bekijken wie zorg voor kind mee kan opnemen indien nodig
- Indien nodig, gezin doorverwijzen naar KOPP-werking

Ouder is toegangspoort tot het kind

- Cliënt/patiënt aanspreken op rol als ouder
- Erkenning voor falen - tekortschieten - machteloosheid - schuldig voelen – onzekerheid en twijfel – hoe kijkt buitenwereld naar mij?
- Wat kan ouder nog wel doen, ook al is de ouder door de psychische problemen beperkt in zijn/haar mogelijkheden?

Stelling:

Zorg voor het kind start in de volwassenenzorg!

Verantwoordelijkheid! Uitdaging!

KOPP-preventiegesprek

➤ *Hoe kan de ouder de veerkracht van het kind verhogen? 4 pijlers:*

1. belang van informatie over psychische/psychiatrische problemen van de ouder
2. kind ruimte geven om eigen gevoel/mening te uiten
3. kindgerichte activiteiten: kind kunnen zijn, “eigen leven kunnen leiden”
4. beschikbaarheid van volwassen vertrouwenspersoon in directe omgeving

Basishouding bij KOPP-preventiegesprek

NIET

- problematiserend
- stigmatiserend
- veroordelend
- controlerend
- dwingend
- vooringenomen
- ondervragend
- onderzoekend

WEL

- ondersteunend
- erkennend
- informierend
- geïnteresseerd
- betrokken
- mild
- respectvol
- zorgzaam
- transparant

Instructie video

Bestellen via site:

www.familieplatform.be

4. AANBOD KOPP-WERKING

Doelgroep

- Kinderen, jongeren en jongvolwassenen (6-25 j.) waarvan ouder lijdt aan een psychische en/of verslavingsproblematiek en hun omgeving (ouder(s), school,...) + de ouder
- Eveneens mogelijk: brussenwerking
- Hulpverleners
- Regio: Waas en Dender (uitzonderingen mogelijk)

Voor cliënten

- KOPP-preventiegesprek met ouder
- Individuele gesprekken (+/- 5 gesprekken, ouder-kind ook mogelijk)
- Groepswerking
  - Tijdelijke groep 8-12 jaar
  - Tijdelijke groep 13-16 jaar:
  - Permanente groep: 17-25 jaar
- Kostprijs: € 11/gesprek
(verhoogde tegemoetkoming mutualiteit: € 4)
- Geen wachtlijst

- Nieuw: KOPP op Facebook!
- Geheime groep, beheerd door 2 moderatoren
  - Doelgroep: KOPP-kinderen van 14-25 jaar
  - Doel:
    - Psycho-educatie rond KOPP
    - Laagdrempelig kanaal om lotgenoten te ontmoeten
  - Bij interesse: stuur ons een vriendschapsverzoek: tinekebettenscgg of benkwantencgg

Voor hulpverleners

- Consulting (telefonisch/op dienst)
- Vorming
- 5 KOPP-intervisietafels in Oost-Vlaanderen: Waasland, Dendermonde, Zuid-Oost-Vlaanderen, Gent, Eeklo.

Hoe aanmelden?

- Rechtstreeks via ouder(s) of via HV (na overleg cliënt)
- KOPP-verantwoordelijke neemt contact op met gezin
- Daarna: nauwe samenwerking tussen behandelaar ouder en KOPP-verantwoordelijke

Contact

- CGG Waas en Dender – KOPP-werking
Antwerpsesteenweg 187, bus 1
9100 Sint-Niklaas
- Tel. 078/35 34 35
- Contactpersoon: Tineke Bettens – Ben Kwanten
tinekebettens@cggwaasendender.be
benkwanten@cggwaasendender.be
- Nuttige site: www.koppvlaanderen.be
www.ikmaakdeklik.be